

Аһаҗас дҗарык
Темата: «Эбэҗэ көмө»
Разнообразной группа.

Воспитатель: Слепцова О.Н.

с. Столы

Сыла: От үлэтин салгыы билиһиннэри. Үлэ суолатын, түһатын, ыараханын өйдөтүү.

Улахан киһи үлэтин ытыктырыта иити.

Сиэри туом тутуһаллары чинэти.

Отчут тэриллэрин ааттарын, аналлары салгыы билиһиннэри отчут сайын оттуулар; бастаан охсолор, мунньаллар, бүтүлүүлүлөр, кэбиһэлэр дээн өйдөбүлү биэри. Обо хоһоону чуолкайдик, дорҕучу этэрин уонна ойуунна кэспир дьобурун сайыннары.

Тылы сайыннары: Хотуур, кыраабы, атырдыах, ити, охсор, муньяр, чэксэ, кэбиһэр, холуһа, омурбан, алтыс, саламаат, алаады.

Көрдөрөр тэри: Хотуур, кыраабы, атырдыах. Фанераттан быһылыбыт ынах, торбос, биз, күлүнчүк. Саха арыгыттан буспут саламаат, алаады, кыргыттарга хас бириһиритэр былаат,

саффетка, олбох, чөнүчэх. Слайда көрдөрүү, хордунонкаттан быһылыбыт кээһиннээх от. А-4 кумаабыттан быһылыбыт чэксэ, күй харандаас хас бириһи оҕо. Ойулаах карточка.

Дьарык барыта: От үлэтин салгыы билиһиннэри.

Саха киһитэ тымныы айылҕалаах сиртэ олоор буолан, сүөһү, сыгы иитэн олоор. Сүөһүлэрин, сыгыларын иитэри сайынны от оттуулар, кыһынны түрүүр отторун бэлэмнэнэлэр. Оҕо оҕолор, ээрлэр, кырдьабаастар бары кириэлэр, сарсыардааттан хойкка дэри үлэһилэр.

Итээчи; Оҕолор таабырын тааисаан оонньуохутун баһарабыт дуо? Оҕолор; тааисааха

Итээчи; Таабырын таайтарар.

1. Таабырын тааисы. Мас уктаах, үһүн сыгы тимири биһээх баар үһү? (Хотуур).

2. Элбэх мас тиистээхин, үһүн уктаахпын, харобырта аналлаахпын? (Кыраабы).

3. Баара – суоҕа бири тиистээхин да, оту барытын кэбиһэбин диир баар үһү. (Атырдыах).

Итээчи; малдыаастар бары наһаа үчүгэйдик таадыгыт. Оҕолору кытта бэсигэлэһи оҕо тутуулар тэриллэртэ.

Итээчи; Оҕолор бири - бири оҕо тутуулар тэриллэри

илиһиритэр ылаллар уонна туохтан оноһуллубуттары, туохха тутууларын кэспилэр.

1. Бу түгүй?

Оболор; Хотур.

Итээчи; Малдыбастар самай сөпкө этигит.

Тугунан оһуллугути умана?

Оболор; маһынан сөпкө этигит маһынан.

Итээчи; Эсө тухтаабы уманьытар?

Оболор; Тутардаах.

Итээчи; Бу тутара душка дээр. Душкатын талабынан

оноролор.

Отон хотурун тугунан онорбуттары?

Оболор; Тимиринэн

Итээчи; малдыбастар хотуру сытыы биһээ тимиринэн

оноролор уонна оту охсорго сытыы буоллун дин, игиннен

сытыылылар, очубуна эра оту хото охсор.

Хотурбут наһа сытыы биһээ ол иһин оболор, биһиги

улэирибитер кайдах тутуохтаахпытныи?

Оболор; Сэрэхтээх буолуохтаахпыт.

Итээчи; Малдыбастар сөпкө этигит сэрэхтээх буолуохтаахпыт.

Аны бу түгүй?

Оболор; Кыраабы.

Итээчи; Малдыбастар самай сөпкө этигит.

Тугунан оһуллугути маһынан

Оболор; маһынан сөпкө этигит маһынан.

Итээчи; Эсө тухтаабы?

Оболор. Эһөх тиһтердээх.

Итээчи; Тугунан онорбуттары тиһин?

Оболор, талабынан.

Итээчи кыраабынан тугу тыналлары?

Оболор от муһналар.

Итээчи; Малдыбастар самай сөпкө этигит оту муһналар.

2. Сюрпризний момен. Телефон тыаһыр.

Оболор биһэхэ эбэит эрийэ сырытта опһун кыайан отонубаары

тыным дин, көмөбө ынбар.

Эбээ көмөбө барыахтын баһарабыт дуо?

Оболор мин мин барыам.

Чэ очубо бары барыахайын.

Дороодо Эбэ биниги эн көрдөһүгүнэн окко көмөлөһө кэлибит. Эмээхсин үөрэр оҕолорум маладьыастар дин махтанар.

3. Окко кириигэ сирги түгүһү.

Эбэитин кытта аладьылаах, саламаатынан сирбитин аһтабыт.

4. Окко бары. Кыргыттар былааптытын баанабыт уонна кыраабыларгытын ылын уолаттар хотуурдарын ылаптар.

Слайда көрү.

Баран иһэн хоһуһаны көрү. Бу биниги хоһуһабыт «Улахан

сыһыы» дин ааттаах манна икки улахан күөлүтээх. Бу сыһыыта

элбөх киһи оттуур. Биниги улууспугуттар сүөһү иитэр улахан

хаһаайыстыба баар, ол хаһаайыстыбаны сагайан илдьэ сылдьар

Портнягина Екатерина Алексеевна сылын ахсын биниги

сыһыыбытыгар от күрэбин ытар. Оно араас бөлүөлөктөртөн

дьоннон кэлэннэр күрэххэ кытталар. Көрүн эрэ оҕолор ол киһи

бөбөтө сылдьар окко күрэхтэһэ сылдьалар эбит. Элбөх да сирги

охсугуттар, бүгүл бөбүтүн туруорбугуттар.

Физ/мин: Музыка тыаһыыр. Павлов Василий Степанович сүрүйбүт

хоһоно. Николай Алексеевич Слепцов мелодията. «Остолобам

сыһыыта» Уолаттар от охсолор, кыргыттар мунһаалар уонна

бугулулар.

Оҕолор бары сынныана омурбанна бардыбыт.

Хонууга төгүрүчү оҕолор.

Сынныана таарыа хоһоон аабыаххайын.

5. Хоһоон: «Омурбан».

Эһэлээх эбэит оттулар.

Үүнү быһыл үчүгэй

Күнү быһа көмөлөстүбүт,

Күөһү чэйи өрдүбүт

Отууга нанан оҕоробут.

Улаатамыт – оттоһобут

Охсубут, мунһаабыт, бугулулуубут, кээһэбит

Иһэм үөрэр үлэбигитэн

Көмө буолан эрбиттэн.

6. От кээһинтэ. (Аптикация).

Оболор муспүт бүгүлбүтүн ылабыт уонна килиэһинэн бибэн баран бу хордуюнкаба сыһыарабыт, көрүн эрэ оболор оппүт хайа курдук улааппыты.

Эмээхсин; Отун көрөн үөрэр. Оо оболорум эһиги кэлэн

көмөлөһөннүт быһыл ынахтарбын кыстатар оттоннум дин үөрэн

оболорго махтанар

7 Карточканан кэпсэтин.

Отуолта ойуулаах карточкалар сыталлар.

Оболор бүгүн бу дьарыкка түгү сөбүлээбиккитин бу карточкааттан

ылан кэпсииһит.

Манан бүгүннү дьарыкпыт бүтэр, бары наһаа үчүтэйдик

кыттыбыккытыгар махта.

Көрсүөхэ диири.